

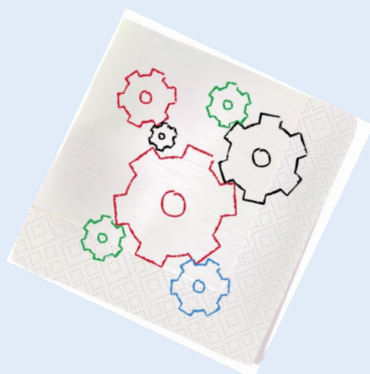
TERMPOSTEN

Nr. 1
april 2012

NYHETSBREV
FRA SPRÅKRÅDETS TERMINOLOGITJENESTE

INNHold:

<u>Redaksjonens vindu</u>	2
<u>Siden sist</u>	2
<u>Nyheter</u>	3
<u>Visste du at? – Om EØS-EU-basen</u>	3
<u>På kornet – portrettintervju med Cecilie Ovrum</u>	4
<u>Aktuell term: <i>video on demand</i> (VOD):</u>	4
<u>Spørsmål og svar 1: Kven godkjenner nye ord og termer?</u>	5
<u>Spørsmål og svar 2: Hvordan finne gode norske termer?</u>	5
<u>Lesernes hjørne</u>	5
<u>Terminologgen</u>	6
<u>Noen kommende arrangementer</u>	6

Redaksjonens vindu

Et nytt år er godt i gang, men for terminologitjenesten innebar siste årsskifte på ingen måte utdeling av blanke ark og nye fargestifter!

Vi avsluttet foregående år med å motta resultatet av en spørreundersøkelse vi hadde bestilt sist høst, om *terminologiarbeid i privat sektor i Norge*, se [her](#). Tidlig i år leverte en utredningsgruppe vi oppnevnte sent i fjor høst, en rapport om *terminologiarbeid i universitets- og høyskolesektoren*, som vi omtaler kort nedenfor. Der omtaler vi også et besøk som [Språkrådets fagråd for terminologi og fagspråk](#) avla hos samiske terminologimiljøer i midten av februar i år.

Den mest krevende oppgaven for oss i år blir uten tvil avviklingen av det europeiske og internasjonale terminologitoppmøtet i midten av oktober. Det er et stort arrangement som allerede stjeler mye tid og krefter. Vi håper mange av leserne våre vil fatte interesse for det

og melde seg på. Det er omtale på siste side her, med lenke direkte til nettsidene for arrangementet. Vel møtt i oktober!

Siden sist

[Språkrådets fagråd for terminologi og fagspråk på besøk hos samiske terminologimiljøer](#)

”Fagråd 4” besøkte i midten av februar samiske terminologi- og språkmiljøer i Karasjok og Kautokeino. Det var [Sametingets språkavdeling](#) og [Samisk høgskole](#) som var verter. I Karasjok ble det gitt nyttig informasjon om arbeidet med samisk språk i alminnelighet, terminologiarbeid og arbeid med samiske

stedsnavn. Dessuten fikk fagrådet en spennende og interessant omvisning i selve sametingsbygget.

I Kautokeino var det Sameting-

ets terminologiansatte ved [Det samiske vitenskapsbygget \(Diethosiida\)](#), sammen med representanter for [Samisk språknemnd](#) (nå under omorganisering), som tok imot fagrådet først og ga en fyldig innføring i terminologiarbeidet som bedrives der. Senere på

dagen møtte fagrådet professor Ole Henrik Magga ved Samisk høgskole. Én av konklusjonene var at utfordringene med å utvikle og vedlikeholde hjemlig terminologi i academia er felles for samisk og norsk språk.

[Terminologiarbeid i universitets- og høyskolesektoren – rap-](#)

[port fra en utredningsgruppe](#)

En gruppe oppnevnt i forlengelsen av terminologitjenestens ”[idéseminar](#)” i fjor høst leverte [sin utredning](#) i februar. Den munner ut i en anbefaling om hvordan og på hvilket fagområde det bør gjennomføres et prøveprosjekt i år med sikte på å finne fram til en mønsterpraksis som senere kan anvendes også på andre fag(områder).

[Tieteen termipankki \(Vetenskapstermbanken i Finland – Bank of Finnish Terminology in Arts and Sciences \(BFT\)\)](#)

Det finske terminologiprosjektet for høgare utdanning (sjå s. 3 i [Termposten nr. 2/2011](#)) har no tilgjengeleggjort fleire tusen termpostar i den wiki-baserte termbanken. Det er flest termar frå botanikk, lingvistikk og språkteknologi, medan juridiske termar vil bli lagde inn seinare. Sjå BFT [her](#).

Nyheter

UHR-basen på nynorsk

Universitets- og høyskolerådet har i fleire år arbeidd med ein termbase med administrative termar på bokmål og engelsk for universitets- og høyskolesektoren. Basen ligg no føre også i ein versjon med nynorsk og engelsk. Begge basane er nettbaserte. Du finn nynorskversjonen på <http://termbase.uhr.no/nn/>, medan bokmålsversjonen ligg på <http://termbase.uhr.no/>.

Standard for begrepsbeskrivelse

Difi har utarbeidd et forslag til en standard for begrepsbeskrivelse. Bakgrunnen er et uttalt politisk mål om å øke den elektroniske samhandlingen i offentlig sektor og lette utveksling av informasjon. Du kan lese mer om bakgrunnen for standarden og følge arbeidet her: <http://www.standard.difi.no/forslag-og-saker/saker/standard-for-begrepsbeskrivelser>.

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFF): ord-bokpris og oversetterstipend

27. september blir NFFs ord-bokpris delt ut, og 1. mai er fristen for å foreslå kandidater. Du finner informasjon om prisen og om hvordan du kan foreslå kandidater, [her](#).

NFF innfører en prøveordning der faglitterære oversetteres søknad om prosjektstipend vil bli behandlet fortløpende. Du kan lese mer [her](#).

Ordliste for asyl og migrasjon

European Migration Network har gitt ut ei fleispråkleg ordliste for asyl og migrasjon. Ordlista finst i både trykt og elektronisk utgåve og inneheld termar på alle dei offisielle språka i EU og på bokmål.

Det er Utlendingsdirektoratet (UDI) som har bidrege med dei norske termene. Du finn ordlista her: <http://emn.intrasoft-intl.com/Glossary/index.do>.

Oversatt sykepleieklassifisering

Norsk sykepleierforbund har oversatt *International Classification for Nursing Practice* (ICNP) til norsk: *Internasjonal klassifisering for sykepleiepraksis*. Klassifiseringen omfatter en rekke begreper innenfor sykepleiefaget. Formålet er blant annet å skape et felles språk for å beskrive sykepleietjenesten og slik forbedre kommunikasjonen mellom helsepersonell. Du finner klassifiseringen [her](#).

Språkbanken

Språkbanken tilbyr digitale språkressursar til forskning og språkteknologisk utvikling. Ressursane er fritt tilgjengelege på www.sprakbanken.no. Der kan du mellom anna laste ned ein tekstversjon av *Norsk avis-korpus* og såkalla n-gram, som er statistikk for samanstillingar av ord. Du kan òg laste ned eit ordnett, som grovt forklart er ei ordbok som er ordna etter tyding, ikkje etter alfabetet.

Visste du at? – Om EØS-EU-basen

EØS-EU-basen er éin av dei største termbasane i Noreg. Den er gratis tilgjengeleg for alle og inneheld ca. 40 000 termpostar med meir enn 146 000 søkbare termar frå over 70 ulike fagområde. Termene gjeld mellom anna EU og EØS, juss, arbeidsmiljø, forsikring, offentlig innkjøp, landbruk og miljø, for berre å nemne nokre område. I tillegg til at du finn norske termar i basen, kan du frå termene gå direkte til teksten som dei er henta frå. EØS-EU-basen vart påbyrja i 1990 i samband

med EØS-forhandlingane, og i 2001 vart basen lagd ut på Internett. Grunnlaget for termbasen er omsetjinga av såkalla EU-rettsakter, dvs. direktiv, forordningar o.a. som blir tekne inn i EØS-avtalen og gjennomførte i norsk lov. I tilknytning til basen finn du også alle dei offisielle norske omsetjingane av rettsaktene. Det er EØS-sekretariatet i Utanriksdepartementet som står bak basen. Du finn EØS-EU-basen på <http://decentius.hit.uib.no/udbase/home.html>.

På kornet – portrettintervju med Cecilie Ovrum

I denne utgaven presenterer vi Cecilie Ovrum. Hun har ansvaret for terminologiarbeidet i EØS-sekretariatet i Utenriksdepartementet. Det omfatter også vedlikehold og utvikling av [EØS-EU-basen](#), som er omtalt på side 3.

Hva er det beste med jobben din?

Jeg har en tidkrevende og utfordrende jobb, men det er samtidig det som gjør den morsom. Det er et privilegium å kunne fordype seg i (fag)språklige spørsmål og å ha kollegaer som deler samme interesse. Det er like kjekt hver gang vi syns vi har kommet fram til en spesielt god norsk term. Det aller beste er resultatet; EØS-EU-basen er et uunnværlig verktøy for oss,

men også til stor nytte for mange andre brukergrupper.

Hvilken utdanning har du etter videregående skole?

Filolog med bl.a. fransk og historie i fagkretsen, samt oversetterutdanning og anvendt lingvistikk fra Sorbonne.

Hva var favorittfaget ditt på barneskolen?

Norsk og tegning

Hvorfor er arbeid med terminologi viktig?

Terminologiarbeid bidrar til å gjøre oss bevisst vårt eget språk og til å bevare og utvikle norsk fagspråk. Det har avgjørende betydning for å motvirke det stadig større presset fra engelsk mot både norsk fagspråk og allmennspråk.

Om du kunne velge et annet yrke, hvilket og hvorfor?

Arkeolog, jeg er interessert i eldre historie.

Hva leser du helst på fritida?

Aviser, skjønnlitteratur og historie

Hva er din favoritterm?

bovin spongiform encefalopati ("kugalskap")

Aktuell term: *video on demand (VOD)*

Liksom kjære barn har *video on demand (VOD)* fått mange norske navn siden løsningen ble tatt i bruk her på 1990-tallet. Det er imidlertid ikke innarbeidet én anerkjent norsk term.

"Videotorg" er ett av de forslag [Språkrådet anbefaler](#), ved siden av "video på forespørsel". "Video etter behov/etterspørsel" er også brukt av noen som direkte oversettelse, men hva skulle nå dét bety? "Videotorg" gir nesten ingen tilslag på vebben. "Klikkefilm" har vært lansert, som avløserord, men vi syns ikke det er særlig presist.

Hva er så egentlig VOD? [Wikipedia \(bokmål\)](#) sier blant annet dette:

"... et system som gjør det mulig å se videoklipp over et nettverk som del av et interaktivt tv-system. Man kan «stream» innholdet i sanntid eller laste ned innholdet til en set top boks før

man starter visningen."

Så legges det til: "Etter hvert har begrepet fått en videre betydning ... Video on demand kan leveres til datamaskiner, mobiltelefoner og alle andre systemer som kan motta audio-visuelt innhold via nettverk."

Det dreier seg altså om en løsning og betegnelse som overlever i nyere teknologier.

[Store norske leksikon](#) utdyper: "Teknologien gjør det mulig for seerne å *bestille* fjernsynsprogrammer fra TV-selskapenes arkiver og se dem på *hvilket som helst tidspunkt*." [vår uth.]

Den svenske [Rikstermbanken](#) har forslaget "beställ-tv". Men i dag er altså VOD ikke en tjeneste bare for tv. Vi foreslår derfor "bestillingsvideo", der "video" dekker alt audio-visuelt innhold – for tv, datamaskiner, mobiltelefoner o.a.

Spørsmål og svar 1: *Kven godkjenner nye ord og termar?*

Vi har eit forslag til nytt ord eller ny term. Kan de godkjenne det? Korleis får vi ordet inn i ordbøkene slik at det blir eit offisielt norsk ord?

Det er ei vanleg misoppfatning at Språkrådet godkjenner norske ord og termar, og at det berre er ord i ordbøkene som er "offisielle" norske ord. Det stemmer ikkje. Språkrådet bestemmer skrivemåte og bøyning for ord i norsk som ikkje har vorte normerte tidlegare, altså for det meste nyare ord. Det er ingen norske ordbøker som inneheld alle orda i det norske språket. Derfor finst det mange ord som er i bruk utan at dei står i ordbøkene. Alle fagtermar blir heller ikkje tekne inn i allmennordbøkene. Det er redaksjonen for ei ordbok, ikkje Språkrådet, som vurderer og avgjer kva som skal vere med. Ord kjem inn i ordbøkene når det er dokumentert at dei er i utbreidd bruk. Når det gjeld fagtermar, er det òg viktig at fagpersonar er samde om termen. Når mange nok tar orda eller termane i bruk, finn dei kanskje vegen inn i ordbøkene etter kvart.

Spørsmål og svar 2: *Hvordan finne gode norske termer?*

I oversettelsesarbeid møter vi en del utfordringer med å finne gode norske termer som tilsvarende de engelske. Vi støter ofte på holdningen "Hvorfor ikke bruke den engelske betegnelsen? Norsk er så mye fattigere enn engelsk, som dekker langt flere begrepsnyanser." Hva sier dere til dette?

Aller først leter man i termbaser, ordlister og oppslagsverker og spør fagekspertene. Fører ikke det fram, må man forsøke å danne en term, helst i samarbeid med fagfolk. Norsk har like god uttrykkskraft som engelsk, og når begrepet bak den engelske termen er blitt avgrenset, klarer man å danne en norsk ekvivalent. Flere kriterier bør oppfylles ved termdannelse. Termen bør avspeile begrepet best mulig, helst ved å benevne ett eller flere av de atskillende kjennetegn som inngår i en definisjon av begrepet. Direkte oversettelse er ikke alltid en heldig løsning. Den norske termen bør dessuten være kortest mulig for å lykkes. Morsmålspreferanse er et viktig kriterium. Derfor bør vi helst danne termer med norske ord. Da blir fagspråket lettere tilgjengelig. Les mer om kriteriene for termdannelse i standarden NS-ISO 704:2009 *Terminologiarbeid - Prinsipp og metodar*.

Lesernes hjørne

Vi får en god del tips fra dere lesere til blant annet nyhetsrubrikkene våre, men vi har ennå ikke mottatt ris, ros eller forslag til saker vi bør se nærmere på i senere utgaver. Det syns vi er synd, for vi vil gjerne være i dialog med dere.

Denne gangen forsøker vi der-

for å få dere i tale på en annen måte: Vi ber dere hjelpe oss med å avklare forskjellen på "referat" og "protokoll".

Samtidig lurer vi på om dere mener det er forskjell på "ta til orientering" og "ta til etterretning" når det gjelder behandling av saker i formelle møter.

Hva består i så fall forskjellen i? Send oss meningen din med e-post til term@sprakradet.no, merket "Nyhetsbrevet – Lesernes hjørne".

TERMINOLOGGEN

Du finner en oppdatert kalender over kommende terminologirelaterte arrangementer på våre nettsider: www.sprakradet.no/nb-NO/Tema/Terminologi-og-fagspraak/Kalender/.

Noen kommende arrangementer

11. juni 2012 arrangerer Nasjonalbiblioteket et heldagsseminar med temaet *mapping av andre vokabularer til Dewey* i samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) og med innspill fra Norsk komité for klassifikasjon og indeksering (NKKI). Blant annet vil ansatte ved Kungliga biblioteket i Sverige fortelle om sine erfaringer med å mappe SÄO ("svenska ämnesord") til Dewey. Etter presentasjonene vil det bli arbeidet videre med ulike temaer i mindre grupper. Seminaret er åpent for alle, og fullstendig program med påmeldingsinformasjon vil komme her: <http://www.nb.no/nbdigital/deweyblogg/>.

9.–13. juli arrangerer det internasjonale terminologinettverket TermNet den internasjonale Terminology Summer School på Universitetet i Wien. Sommerskolen er et praktisk introduksjonskurs i terminologiarbeid. Du kan lese mer om sommerskolen her: http://www.termnet.org/english/events/tss_2012/index.php.

I dagane 7.–12. august 2012 blir den femtande toårlege Euralex-konferansen arrangert ved Universitetet i Oslo. Arrangørane er Institutt for lingvistiske og nordiske studium (ILN) og Språkrådet. Hovudtemaet for konferansen er leksikografi, men det vil vere ein seksjon for terminologi og fagspråk òg. Du finn meir informasjon her: <http://www.euralex.org/news/euralex-2012-oslo/>.

10.–12. oktober er Språkrådet arrangør av og vert for den sjettede utgåva av det toårlege europeiske og internasjonale "terminologitoppmøtet" som Den europeiske terminologiforeininga (EAFI) har oppretta. Sjølvje toppmøtet, eller konferansen, er torsdag 11. og fredag 12. oktober. Onsdag 10. oktober er det to forarrangement: eit nasjonalt, grunnleggjande kurs i terminologiarbeid og eit internasjonalt arbeidsseminar (workshop) om nasjonale termbankar. Alt skjer på hotell- og konferansesenteret Soria Moria i Holmenkollen. [Les meir og meld deg på her.](#)

SPRÅKRÅDETS TERMINOLOGITJENESTE

Postadresse:
Postboks 8107 Dep
NO-0032 OSLO

Besøksadresse:
Observatoriegata 1 B
NO-0254 OSLO

Telefon: 22 54 19 50
Telefaks: 22 54 19 51
E-post: term@sprakradet.no
www.sprakradet.no
www.sprakradet.no

Språkrådet

RIKTIGE TERMER GIR GODT
FAGSPRÅK

Terminologitjenesten er en del av Språkrådet og har tre rådgivere i full stilling. Tjenesten har et overordnet, nasjonalt ansvar for å samordne utvikling og tilgjengeliggjøring av norsk terminologi. Tjenesten samarbeider tett med Språkrådets fagråd for terminologi og fagspråk. Den skal på sitt arbeidsområde

- ta initiativ til, legge til rette for og samordne aktivitet
- være en aktiv pådriver for forsknings- og utviklingsarbeid
- søke å koordinere praktisk terminologiarbeid i næringslivet
- assistere fagmiljøer og hjelpe til med å bygge opp termbaser
- bygge allianser som kan føre til økt interesse og ansvar for norsk terminologi og fagspråk
- gi råd til offentlig forvaltning, næringsliv og publikum

<http://www.sprakradet.no/nb-NO/Tema/Terminologi-og-fagspraak/>

Språkrådet gir ut en rekke publikasjoner, blant annet *Termlosen*, en innføring i terminologiarbeid. Du kan lese mer om *Termlosen* [her](#).